

4 KAKO VARUJEMO BIOTSKO PESTROST

Biotsko pestrost najbolje varujemo z ohranjanjem življenjskega prostora organizmov.

OKOLJA NE SPREMINJAMO po nepotrebem. V naravi smo obzirni do živali, ne uničujemo rastlin in gob ter ne puščamo odpadkov. Hišnih ljubljencev v naravo ne spuščamo nenadzorovano.

Nadaljnji razvoj in blaginja naše družbe bosta odvisna od tega, kako učinkovito bomo znali uskladiti naš način življenja in ohranjanje biotske pestrosti. Naučiti se moramo spoštovati naravo in uporabljati njene vire na način, ki ne bo puščal trajnih posledic.

Dodatno razlago tem za pogovor in druge vsebine o biotski pestrosti najdete na spletni strani

www.naturaviva.si/rezultati/zaotroke/

ČUDOVITA PESTROST ŽIVEGA

Kako jo predstaviti otrokom v vrtcu

PODNEBNE SPREMEMBE, ki se kažejo v vedno višjih temperaturah in vse pogostejših vremenskih skrajnostih, kot so neurja, poplave in suše. To negativno vpliva na rast in cvetenje rastlin ter tudi na živali.

SPUŠČANJE TUJERODNIH ORGANIZMOV V NARAVO. Ljudje smo v okolje namenoma ali nenamenoma vnesli nekatere rastline (japonski dresnik) ali živali (želve rdečevratke, zlate ribice), ki so se nato zelo namnožile in izpodrinile domorodne vrste. Nekateri vneseni organizmi so nevarni celo za ljudi (ambrozija, tigrasti komar).

POGOVORITE SE:

- Zakaj v naravo ne smemo izpustiti rib in želv iz akvarijev?
- Kdo vse izgubi dom, če posekamo drevo? Kako izguba gozdov (ali drugih življenjskih okolij) vpliva na živali in ljudi?

DEJAVNOSTI:

- Igra »glasbeni stoli«. Na stole nalepite risbe različnih rastlinskih in živalskih vrst ter se skozi igro pogovorite, kaj pomeni, da posamezne vrste izginjajo, in kaj to pomeni za ravnovesje med njimi.
- Posadite enake rastline v tri različne lončke in različno skrbite zanje – premalo, preveč in ravno prav zalivanja. Kaj se zgodi, če rastlin ne zalijemo (suša)? Kaj se zgodi, če jih preveč zalijemo (dolgotrajno deževje)? Pomembno je ravnovesje, ki pa je zaradi podnebnih sprememb pogosto porušeno.

POGOVORITE SE:

- Kako se obnašamo na izletih v naravo?
- Zakaj plastike ne smemo puščati v naravi in kateri materiali so okolju prijaznejši?
- Kako lahko embalažo in nekatere izdelke ponovno uporabimo?

DEJAVNOSTI:

- Naredite žuželčnik (hotel za žuželke) in opazujte, kdo se je naselil.
- Poiščite cvetoč travnik in se pogovorite, kdo izgubi vir hrane, če ga pokosimo (čebele, čmrlji, metulji ...).
- Obnovitev pridobljenega znanja: Iz odpadne embalaže izdelajte lutke in se prek njih pogovorite ali zaigrajte igrico o varovanju biotske pestrosti, pri tem pa uporabite lutke, figurice, slike ...

Živalim lahko **POMAGAMO PRI ISKANJU GNEZDIŠČ IN HRANE**. Čebelam samotarkam pripravimo gnezdilnico. Za oprasevalce posadimo medovite rastline.

Pomembno je tudi **VARČEVANJE Z ENERGIJO**, saj pridobivanje le-te bremeni okolje. Uporabljajmo kolo in javni prevoz in tako prispevajmo tudi k čistejšemu zraku.

ZMANJŠAJMO KOLIČINO ODPADKOV. Preden izdelek kupimo, razmislimo, ali ga res potrebujemo. Kupujmo izdelke z manj embalaže. Ločujmo odpadke, in če imamo možnost, že doma kompostirajmo.

Zgibanka je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, Biodiverziteta – umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711), ki je sofinanciran iz sredstev LIFE, finančnega instrumenta Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe ter Ministrstva RS za okolje in prostor.

Besedilo: Mojca Pibernik, Blaž Koderman, dr. Danilo Bevk
Fotografije: Danilo Bevk, Davorin Tome, Blaž Koderman, Alenka Žunič Kosi in Miha Krofel
Grafično oblikovanje in prelom: Studio Kosovelj, Zvonko Kosovelj s.p.
Tisk: Tiskarna Knjigovoznica Radovljica d.o.o.
Izdajatelj: Nacionalni inštitut za biologijo
Kraj in leto izida: Ljubljana, 2020
Naklada: 5000 izvodov

1 KAJ JE BIOTSKA PESTROST

Biotska pestrost (tudi biotska raznolikost, biotska raznovrstnost, biodiverziteteta) je raznolikost živih bitij. Vključuje vse rastline, živali in druge organizme. Vsi organizmi so med seboj tesno povezani in se med seboj dopolnjujejo, sami pa ne bi mogli preživeti. Tudi ljudje smo kot del narave močno odvisni od biotske pestrosti, zato je pomembno, da se njenega pomena zavedo že otroci.

Slovenija sodi med biotsko pestrejšje države v Evropi. Na razmeroma majhnem prostoru najdemo zelo veliko število rastlinskih in živalskih vrst. Naše naravno bogastvo moramo skrbno varovati, k temu pa lahko prispeva prav vsak.

POGOVORITE SE:

- Kaj so živa bitja (organizmi)? Naštejte nekaj živali in rastlin.
- Katere organizme najdemo v zraku, vodi, tleh ...?
- Kako so si med seboj podobni in kako se razlikujejo?

DEJAVNOSTI:

- Vsak otrok naj nariše svojo najljubšo žival. Nato se pogovorite, kje te živali živijo, kaj jedo, kako se obnašajo, ko se srečajo, in kako vplivajo druga na drugo.
- Na sprehodu v naravi bodite pozorni, katere rastline in živali opazite (na tleh, v zraku, na drevesih). Pogovorite se o njih. Poskušajte povezati plodove in liste z drevesi.

2 ZAKAJ JE BIOTSKA PESTROST POMEMBNA

Zagotavlja nam številne dobrine, ki se jih največkrat ne zavedamo, kot so hrana, čista voda in kisik.

RASTLINE čistijo zrak, proizvajajo kisik in nam zagotavljajo hrano. Z zdravilnimi rastlinami se lahko zdravimo.

GOZDOVI preprečujejo poplave in suše, varujejo pred vetrom, so vir lesa in prostor za rekreacijo.

OPRAŠEVALCI oprasha sadno drevje in druge rastline, zato so pomembni pri pridelavi hrane. Najbolj znan oprashaevalec je kranjska (medonosna) čebela, pomembna pa je tudi vloga divjih oprashaevancev, kot so čmrlji, čebele samotarke in metulji.

Zakaj potrebujemo različne oprashaevance? Kranjska čebela je dejavna samo v lepem vremenu, v mrazu in dežju pa ostane v panjih. Takrat je zelo pomembna vloga čmrljev. Brez čmrljev bi pogosto ostali brez sadja.

DEŽEVNIKI in drugi talni organizmi se hranijo z odmrlimi rastlinami, kopljejo rove, rahljajo prst in so zato pomembni za rodovitnost tal.

PTICE se hranijo z žuželkami in glodavci, ki bi se sicer lahko preveč namnožili in bi v kmetijstvu lahko povzročali škodo.

POGOVORITE SE:

- Kako nastane hrana in katera bitja morajo sodelovati, da lahko jemo?
- Ali bi lahko živeli v velikih betonskih mestih brez dreves, vrtov in parkov?
- Zakaj za oprashaevanje ni dovolj, če imamo samo kranjsko čebelo?

DEJAVNOSTI:

- Na sprehodu opazujte cvetove in bodite pozorni, katere oprashaevance opazite (kranjsko čebelo, čmrlje, metulje, muhe).
- Podobno kot z najljubšimi živalmi ugotovite, katerih živali otroci ne marajo, in pojasnite njihovo vlogo v naravi (pajki lovijo komarje, kače lovijo miši, žabe lovijo muhe ...).

3 ZAKAJ BIOTSKA PESTROST IZGINJA

Zaradi sprememb v okolju, ki smo jih povzročili ljudje, so mnogi organizmi izgubili svoj življenjski prostor. Spremembe so tako hitre, da se organizmi temu ne morejo prilagoditi. Njihovo število zato upada, mnoge vrste pa so celo že izumrle. Izumiranje je danes tisočkrat hitrejše, kot bi bilo po naravni poti.

Glavni dejavniki ogrožanja:

IZGUBA ŽIVLJENJSKEGA PROSTORA zaradi spremenjenega načina kmetovanja, širjenja mest in gradnje cest.

ONESNAŽEVANJE zaradi avtomobilov, ogrevanja in tovarn, ki v zrak oddajajo škodljive delce. Nekatere tovarne v vodo spuščajo nevarne odpadke in pesticide. Vse to škoduje naravi in tudi nam, saj dihamo isti zrak in pijemo isto vodo.

Onesnaževanje ni škodljivo samo za naravo, ampak tudi za nas. Vpliva na kakovost zraka, ki ga dihamo, vode, ki jo pijemo, in hrane, ki jo jemo.